

راهنمای صنعت بیمه در مورد حسابرسیان مستقل

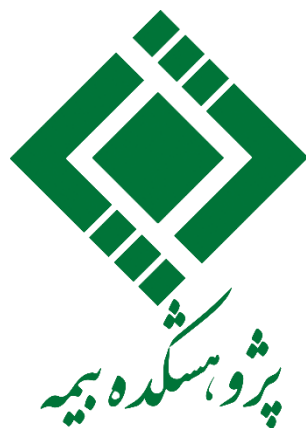
تهیه کننده: پژوهشکده بیمه

تابستان ۱۴۰۴

راهنمای شماره ۹

راهنمای صنعت بیمه در مورد حسابرسیان مستقل

تهیه کننده: پژوهشکده بیمه

تابستان ۱۴۰۴

راهنمای شماره ۹

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده بیمه (وابسته به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران) می باشد و هر نوع برداشت از آن با ذکر منبع بلامانع است.

شناسنامه عمومی راهنما	
عنوان راهنما	راهنمای صنعت بیمه در مورد حسابرسان مستقل
سفارش دهنده	بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
مجری	نوید امینی (پژوهشگر پژوهشکده بیمه)
همکار اصلی	دکتر فاطمه عطا طلب (رئیس اداره امور پژوهشی و آموزشی پژوهشکده بیمه)
ناظر علمی	دکتر لیلی نیاکان (هیئت علمی پژوهشکده بیمه)
تاریخ شروع اجرا	خرداد ۱۴۰۴
تاریخ اتمام	تیر ۱۴۰۴

پیشگفتار

صنعت بیمه به عنوان یکی از ارکان اساسی و حیاتی اقتصاد هر کشور، از نقش و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. این صنعت به عنوان یک نهاد مالی معتبر، با ارتباط بی‌وقفه با مشتریان و سهامداران، به تأمین آرامش خاطر و حفاظت از سرمایه‌ها کمک می‌کند. در این راستا، اعتماد عمومی به شرکت‌های بیمه و فعالیت‌های آنها، به شدت وابسته به شفافیت و صحت اطلاعات مالی می‌باشد.

حسابرسان مستقل به عنوان نقش‌آفرینان اصلی در تضمین اعتبار و صحت صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه، تأثیر به‌سزایی در حفظ این اعتماد دارند. این راهنما به بررسی مهم‌ترین مؤلفه‌ها و وظایف حسابرسان مستقل در صنعت بیمه می‌پردازد و استانداردهای لازم برای انجام فعالیت‌های حسابرسی را معرفی می‌کند. ما بر این باوریم که با ارائه یک راهنمای جامع و شفاف، می‌توانیم به بهبود کیفیت خدمات و افزایش اعتماد عمومی به صنعت بیمه کمک کنیم.

امید است که این راهنما به عنوان یک ابزار کارآمد برای فعالان صنعت بیمه و حسابرسان مستقل، مورد استفاده قرار گیرد و گامی مؤثر در جهت ارتقای سطح شفافیت و اعتبار شرکت‌های بیمه در جامعه باشد.

لیلی نیاکان

رئیس پژوهشکده بیمه

فهرست مطالب

۸	۱. مقدمه.....
۸	۲. اهداف.....
۸	۳. اصول کلی.....
۱۳	۴. الزامات خاص.....
۱۳	۵. الزامات گزارش‌دهی.....

۱. مقدمه

مؤثر آنها در ارتقاء کیفیت حسابرسی می‌تواند نقطه عطفی در موفقیت و توسعه این صنعت محسوب شود.

در ایران، تمامی شرکت‌های بیمه صورت‌های مالی خود را به‌طور سالانه مطابق با نمونه مصوب ۱۳۹۸/۰۹/۲۷ شورای عالی بیمه تهیه می‌کنند و این صورت‌های مالی مطابق با استانداردهای حسابرسی، حسابرسی می‌شوند. داشتن یک حسابرس مستقل و واجد شرایط برای گزارشگری دقیق مالی یک شرکت بیمه ضروری است.

۲. اهداف

هدف این راهنما اطمینان از موارد زیر است:

- وجود یک فرآیند قابل اعتماد برای گزارشگری مالی به‌منظور استفاده عمومی و نظارتی؛
- تعریف واضح نقش‌ها و مسئولیت‌های هیئت‌مدیره، مدیریت و حسابرس مستقل در رابطه با فرآیند گزارشگری مالی؛
- اطمینان معقول از اینکه صورت‌های مالی شرکت بیمه از هرگونه اشتباه عمده، چه به دلیل تقلب و چه خطا، مبرا هستند.

۳. اصول کلی

صنعت بیمه، به‌عنوان یکی از ارکان اساسی در اقتصاد مدرن، نقش حیاتی و تأثیرگذاری در امنیت مالی و اجتماعی افراد و سازمان‌ها ایفا می‌کند. با افزایش پیچیدگی‌ها و چالش‌های مالی و اقتصادی در سطح جهانی، نیاز به شفافیت و صحت در گزارشگری مالی در این صنعت بیش از پیش احساس می‌شود. در این زمینه، حسابرسان مستقل به‌عنوان نهادهای تأییدکننده، وظیفه‌ای محوری در بررسی و تضمین اعتبار و دقت صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه بر عهده دارند.

حسابرسان با تجزیه و تحلیل دقیق اطلاعات مالی و عملیاتی بیمه، به شناسایی نقاط قوت و ضعف در فرآیندها کمک می‌کنند و از این طریق به بهبود عملکرد شرکت‌های بیمه و رفع ریسک‌های بالقوه می‌پردازند. این راهنما به بررسی الزامات و استانداردهای لازم برای انجام حسابرسی در صنعت بیمه می‌پردازد.

هدف این گزارش، ارائه یک راهنما برای فعالان صنعت بیمه، حسابرسان مستقل و سایر ذینفعان است.

با توجه به تحولات روزافزون در صنعت بیمه و نیاز به انطباق با مقررات و استانداردهای جهانی، شناخت دقیق‌تر حسابرسان مستقل و روش‌های

بر اساس ماده ۱۲ آیین نامه ۱۰۰ شورای عالی بیمه، حسابرس و بازرس قانونی مؤسسه بیمه باید از میان حسابرسان مورد تأیید بیمه مرکزی ج.ا.ایران و معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار انتخاب شوند.

در این راستا، بر اساس اساسنامه شرکت های بیمه، مجمع عمومی عادی در هر سال باید از میان مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار، یک مؤسسه را به عنوان حسابرس و بازرس قانونی اصلی و مؤسسه دیگری را به عنوان حسابرس و بازرس قانونی علی البدل برای انجام وظایف و مسئولیت های مقرر در قوانین و مقررات مرتبط و همچنین اساسنامه شرکت، برای مدت یک سال تعیین نماید.

- شرکت در انتخاب حسابرس و بازرس قانونی اصلی و علی البدل باید ضوابط مصوب شورای عالی بیمه را رعایت نماید.
- در صورتی که مؤسسه حسابرسی از نظر بیمه مرکزی ج.ا.ایران صلاحیت لازم را دارا نباشد، نمی تواند سمت حسابرس و بازرس قانونی شرکت را عهده دار گردد.
- حسابرس و بازرس قانونی علی البدل باید دارای شخصیت حقوقی مستقل از حسابرس و بازرس قانونی اصلی باشد.
- شرکت نمی تواند شخصی را که برای ۴ سال متوالی حسابرسی آن شرکت را بر عهده داشته است، برای سال بعد به عنوان حسابرس و

بازرس قانونی خود انتخاب نماید. چنانچه سازمان حسابرسی یا مؤسساتی که مطابق دستورالعمل سازمان بورس و اوراق بهادار و بیمه مرکزی از رعایت الزام به تغییر پس از ۴ سال معاف می باشند، به عنوان حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکت انتخاب شده باشد، از شمول این تبصره مستثنی خواهد بود.

- حسابرس و بازرس قانونی علاوه بر مسئولیت های قانونی، وظایف و مسئولیت های زیر را بر عهده دارد:

۱- اظهارنظر در خصوص صورت های مالی بر اساس استانداردهای حسابداری و حسابرسی، رعایت مفاد اساسنامه و آیین نامه ها و دستورالعمل های اجرایی مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار و بیمه مرکزی ج.ا.ایران.

۲- ارائه گزارش به مجمع عمومی راجع به رعایت یا عدم رعایت قوانین و مقررات بیمه مرکزی ج.ا.ایران و سازمان بورس و اوراق بهادار توسط شرکت و ارسال یک نسخه از آن به بیمه ج.ا.ایران.

لازم به ذکر است که براساس فصل دوم دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب سال ۱۳۸۶ شورای عالی بورس و اوراق بهادار (پذیرش مؤسسات حسابرسی معتمد)، هر مؤسسه حسابرسی عضو جامعه می تواند

با احراز شرایط زیر، پس از موافقت سازمان در فهرست مؤسسات حسابرسی معتمد قرار گیرد:

۱- از مدت عضویت آن در جامعه حداقل یک سال گذشته باشد.

۲- هر یک از شرکای مؤسسه حداقل ۱۰ گزارش حسابرسی صورت‌های مالی را امضا کرده باشند.

۳- مؤسسه حسابرسی باید دارای کارکنان حرفه‌ای تمام وقت متناسب با حجم فعالیت خود بوده و ترکیب کارکنان آن از نظر رده‌های حرفه‌ای مختلف مطابق ضوابط و مقررات جامعه از جمله مقررات آیین‌نامه سقف مجاز ارائه خدمات تخصصی و حرفه‌ای توسط اعضای جامعه و دستورالعمل‌های اجرایی آن، جوابگوی حفظ کیفیت کار حسابرسی باشد. همچنین تعداد کارکنان حرفه‌ای مؤسسه با سابقه کار حسابرسی زیر ۲ سال بعد از اخذ مدرک کارشناسی نباید از ۴۰ درصد مجموع کارکنان حرفه‌ای آن تجاوز کند.

۴- اسامی کارکنان آن به‌طور منظم در فهرست بیمه و فهرست مالیات مؤسسه حسابرسی درج شود.

۵- امتیاز مؤسسه حسابرسی از نقطه نظر (الف) کنترل کیفیت در سطح مؤسسه (احراز شرایط مؤسسه حسابرسی عضو جامعه حسابداری رسمی ایران) و (ب) کنترل کیفیت سطح کار حسابرسی (اجرای کار حسابرسی طبق

استانداردهای حسابرسی و آیین رفتار حرفه‌ای)، که از طرف جامعه حسابداری رسمی ایران اعلام می‌شود، از حد نصاب امتیاز در نظر گرفته شده توسط هیئت‌مدیره سازمان برای مؤسسات حسابرسی معتمد، کمتر نباشد.

۶- مؤسسه حسابرسی متقاضی پذیرش و شرکاء و مدیران آن فاقد سابقه تخلفات و تنبیه‌های انضباطی موضوع بندهای ۳ تا ۶ ماده ۳۵ اساسنامه جامعه حسابداری رسمی ایران (مصوب شهریور ۱۳۷۸ و اصلاحات بعدی) باشند یا حداقل یک سال از زمان پایان دوره تعلیق یا دوره محکومیت آنها سپری شده باشد.

۷- شرکاء و مدیران مؤسسه حسابرسی متقاضی پذیرش، جزء شرکاء و مدیران متخلف مؤسسات حسابرسی حذف‌شده از فهرست مؤسسات حسابرسی معتمد نباشند.

۸- ملاک درج نام مؤسسه حسابرسی در فهرست مؤسسات حسابرسی معتمد، تاریخ صدور موافقتنامه سازمان مبنی بر پذیرش مؤسسه حسابرسی به‌عنوان مؤسسه حسابرسی معتمد است.

۹- مؤسسات حسابرسی پس از پذیرش به‌عنوان مؤسسات حسابرسی معتمد، همواره باید حد نصاب امتیاز کنترل کیفیت در سطح مؤسسه و کار حسابرسی (موضوع بند ۵ فوق) را کسب کنند، در غیر این صورت از فهرست مؤسسات حسابرسی معتمد حذف خواهند شد.

جزء شرکای قبلی مؤسسات حسابرسی معتمد باشند.

بر اساس ماده ۹ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب سال ۱۳۸۶ شورای عالی بورس و اوراق بهادار، مؤسسات حسابرسی معتمد مکلفند در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی که طبق اصول و ضوابط حسابرسی و با رعایت قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ تهیه می‌شود، نسبت به صورتهای مالی رسیدگی شده، درباره موارد زیر صریحاً اظهارنظر نمایند:

الف- رعایت استانداردهای حسابداری در تهیه و ارائه صورتهای مالی اساسی و یادداشت‌های توضیحی صورتهای مالی مزبور،

ب- عدم رعایت ضوابط و مقررات سازمان، و

پ- عدم رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت واحد مورد رسیدگی.

۱۵- مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان در چارچوب استانداردهای حسابرسی مکلفند علاوه بر اظهارنظر حرفه‌ای خود نسبت به صورتهای مالی سالانه، نسبت به سایر موارد مقرر در دستورالعمل اجرایی ماده ۴۵ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، در

۱۰- در مواردی که شریک یا مدیر مؤسسه، امضاکننده گزارش حسابرسی یا مسئول کار موضوع تخلف نباشد، مشمول بند ۷ فوق نخواهد بود.

۱۱- سازمان حسابرسی - که تنها سازمان حسابرسی دولتی محسوب می‌شود - جزء مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان شناخته می‌شود.

۱۲- کلیه مؤسسات حسابرسی که به موجب مقررات قبلی جزء مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده‌اند، به‌عنوان مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان پذیرفته می‌شوند.

۱۳- بنا به دستور رئیس شورای عالی بورس و اوراق بهادار؛ جامعه حسابداری رسمی ایران ظرف ۳۰ روز از تاریخ صدور رای قطعی و نهایی توسط هیات عالی انتظامی، نتایج آراء صادره در خصوص مؤسسات حسابرسی معتمد و مؤسسات حسابرسی متقاضی پذیرش را به سازمان اعلام می‌نماید.

۱۴- در مواردی که شرکای مؤسسات حسابرسی معتمد از این مؤسسات حسابرسی جدا شوند و مؤسسه حسابرسی جدید تأسیس نمایند، مؤسسه حسابرسی جدید از محدودیت موضوع بند ۱ فوق مستثنی است، مشروط به این که حداقل دو نفر از شرکای مؤسسه حسابرسی

- نظارت بر تهیه صورت‌های مالی، فرآیندهای گزارشگری مالی و افشای اطلاعات؛
- نظارت بر اینکه آیا سیاست‌ها و شیوه‌های حسابداری شرکت بیمه همان‌طور که در نظر گرفته شده است عمل می‌کنند؛
- نظارت بر فرآیند حسابرسی و بررسی برنامه‌ها و یافته‌های مهم حسابرس.

هیئت‌مدیره برای حفظ و ارتقاء رابطه مؤثر با حسابرس خارجی باید اطمینان حاصل کند که دسترسی بدون محدودیت حسابرس خارجی به اطلاعات و افراد داخل شرکت بیمه به‌طور لازم برای انجام حسابرسی وجود داشته باشد.

حسابرس شرکت بیمه موظف است:

- صورت‌های مالی شرکت بیمه را حسابرسی کرده و گزارش خود را به شرکت بیمه ارائه دهد؛
- به هیئت‌مدیره شرکت بیمه و نهاد ناظر گزارش دهد، از جمله ولی نه محدود به "ارتباط با مسئولان حاکمیتی"، "ارتباط نقص‌ها در کنترل‌های داخلی به مسئولان حاکمیتی و مدیریت؛"
- تأیید نماید که شرکت بیمه به تعهدات و مسائل مشخص‌شده در قانون بیمه، مقررات و راهنما عمل کرده است؛

گزارش‌های حسابرس مستقل و بازرس قانونی یا به‌صورت گزارش جداگانه یا ویژه برای استفاده سازمان نیز اظهارنظر کنند.

۱۶- چک لیست رعایت مجموعه مقررات سازمان، باید از طریق سازمان با همکاری جامعه حسابداری رسمی ایران و سازمان حسابرسی تهیه شود و در اختیار مؤسسات حسابرسی معتمد قرار گیرد.

۱۷- سازمان باید کلیه بخشنامه‌ها و مقررات مربوطه را کتباً یا از طریق سایت اینترنتی رسمی خود در اختیار جامعه، سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی معتمد قرار دهد.

۱۸- سازمان، محتوای اطلاعات مورد نیاز خود از گزارش‌های ویژه مؤسسات حسابرسی معتمد را تعیین خواهد نمود و این مؤسسات موظفند بر اساس آن اقدام نمایند.

۱۹- شرکت بیمه باید اطمینان حاصل کند که حسابرس منصوب مستقل است و هیچ تضاد منافع با شرکت بیمه ندارد.

۲۰- شرکت بیمه باید در صورت بروز هرگونه نظر مبنی بر اینکه حسابرس آن مستقل نیست، مراتب را به‌صورت کتبی به نهاد ناظر اطلاع دهد.

هیئت‌مدیره باید مسئولیت‌های نظارتی زیر را انجام دهد:

- گواهی نامه‌ها، تأییدیه‌ها یا هرگونه اطلاعات دیگری که توسط نهاد ناظر در یک اطلاعیه کتبی به شرکت بیمه و حسابرس اعلام شده باشد را ارائه دهد؛
 - سایر وظایفی که ممکن است توسط قانون بیمه، مقررات و راهنما از حسابرس خواسته شود را انجام دهد.
- ✓ تناسب کار انجام شده را به عنوان شواهد برای اثبات ادعا ارزیابی کند.
- دامنه مشاوره باید حداقل شامل موارد زیر باشد:
- تأیید مقدار ذخایر و منافع بیمه‌گذاران با استفاده از اصول پذیرفته شده اکچوئری؛
 - تأیید آزمون کافی بودن تعهدات طبق الزامات استانداردهای گزارشگری مالی.

۴. الزامات خاص

- شرکت بیمه موظف است هرگونه اطلاعاتی را که نهاد ناظر در رابطه با حسابرسی که قصد دارند از آن استفاده کنند، درخواست می‌کند، ارائه کند.
 - طبق قانون تجارت و اساسنامه شرکت‌های سهامی، انتخاب بازرس قانونی و حسابرس مستقل و تغییر و جایگزینی آنان در مجمع عمومی صاحبان سهام و با اکثریت آرا انجام می‌شود.
 - هنگام اتکا به شواهد حسابرسی تولیدشده توسط عملکرد اکچوئری شرکت بیمه، حسابرس موظف است:
- ✓ صلاحیت، توانمندی‌ها و بی‌طرفی عملکرد اکچوئری را ارزیابی کند؛
- ✓ درک کاملی از کارکرد عملکرد اکچوئری به دست آورد؛

۵. الزامات گزارش دهی

- شرکت بیمه باید نسخه صورت مالی و گزارش مدیریت را ظرف چهار ماه از پایان سال مالی به نهاد ناظر ارسال کند.
- حسابرس باید در شرایطی که شرکت بیمه الزامات پرداختی را نقض کرده یا احتمالاً نقض خواهد کرد، مستقیماً و بلافاصله به نهاد ناظر گزارش دهد.
- در صورتی که شرکت بیمه یا مدیران آن ممکن است قانون بیمه یا هر قانون دیگری را نقض کرده باشند و این نقض ممکن است به منافع بیمه‌گذاران آسیب برساند، حسابرس باید مستقیماً به نهاد ناظر گزارش دهد.
- در صورتی که چنین گزارشی مستقیماً به نهاد ناظر ارائه شود، حسابرس هیچ‌گونه الزامی برای افشای این موضوع به مدیریت و یا مدیران شرکت بیمه ندارد اگر حسابرس:

- در نظر داشته باشد که انجام این کار ممکن است منافع بیمه‌گذاران را به خطر اندازد؛ یا
- اعتماد خود را به هیئت‌مدیره یا مدیریت شرکت بیمه از دست داده باشد.